

๑. **ชื่อองค์ความรู้** เทคนิคการจัดการทุนชุมชนกับการพัฒนาสู่ความยั่งยืน

๒. **ชื่อเจ้าของความรู้** นางสาวกาญจนา เชิดสูงเนิน นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ

๓. **หมวดองค์ความรู้ที่บ่งชี้** หมวดที่ ๘ เทคนิคการเสริมสร้างองค์กรให้มีสมรรถนะสูง (การพัฒนาองค์กรให้มีคุณภาพ)

๔. **ที่มาและชี้เป้าของการจัดการองค์ความรู้**

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครราชสีมา ได้รับมอบหมายให้ดำเนินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพศูนย์ฝึกอบรมประชาชน ของสถาบันการพัฒนาชุมชน และเพื่อเตรียมความพร้อมศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครราชสีมา ก้าวสู่การจัดตั้งสถาบันแห่งความเป็นเลิศด้าน ทุนชุมชน ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครราชสีมา จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพทุนชุมชน หลักสูตร ทุนพอดี ๔.๐ (กิจกรรมที่ ๔ : การทดลองหลักสูตร) โดยมีกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน จาก ๕ จังหวัดในพื้นที่เขตบริการของศูนย์ฯ ได้แก่จังหวัดมหาสารคาม นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสุรินทร์ จังหวัดละ ๒ กลุ่มๆ ละ ๓ คน รวม ๓๐ คน

๕. **วิธีการ/ขั้นตอนของการจัดการความรู้**

๑. ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครราชสีมา ประชุมคณะทำงานเพื่อออกแบบโครงการฯ กำหนดเวลาดำเนินงานโครงการ เพื่อการทดลองหลักสูตรฯ

๒. ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนนครราชสีมา จัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพทุนชุมชน หลักสูตร ทุนพอดี ๔.๐

๓. กลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมโครงการฝึกอบรมตามกำหนดการ

๔. วิทยากรให้ผู้เข้าอบรมได้เรียนรู้ทุนทั้ง ๕ ประเภท ได้แก่

๔.๑ ทุนมนุษย์

๔.๒ ทุนธรรมชาติ

๔.๓ ทุนสังคม

๔.๔ ทุนกายภาพ

๔.๕ ทุนการเงิน

๕. ให้คูคลิปีวีดีทัศน์ ของบ้านไม้เรียง

๖. ผู้เข้าอบรมวิเคราะห์ทุนชุมชนบ้านไม้เรียง

๗. แบ่งกลุ่มให้ผู้เข้าอบรมได้วิเคราะห์ทุนชุมชนของตนเองว่ามีอะไรบ้าง (ทุนทั้ง ๕ ด้าน)

๘. วิทยากรให้แนวทาง/แนวคิด “ทุนชุมชนสู่การจัดสวัสดิการชุมชน) อ่านบทความ “จากครรภ์มารดาสู่เชิงตะกอน”

๙. วิทยากร ศพช.นม. ทบพวน เทคนิค SWOT ให้ผู้เข้ารับการอบรม และแบ่งกลุ่มให้ผู้เข้าอบรมได้วิเคราะห์ทุนแต่ละด้าน ว่ามีจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค อะไรบ้าง

๙.๑ แบ่งกลุ่ม ๔ กลุ่ม โดย

กลุ่ม ๑ วิเคราะห์ทุนมนุษย์

กลุ่ม ๒ วิเคราะห์ทุนธรรมชาติ

กลุ่ม ๓ วิเคราะห์ทุนสังคม

กลุ่ม ๔ วิเคราะห์ทุนกายภาพ

ทั้ง ๔ กลุ่ม นำเสนอ/วิพากษ์/เติมเต็ม

- ๙.๒ แบ่งกลุ่ม ๔ กลุ่มวิเคราะห์ทุนทางการเงิน โดย กลุ่ม ๑ วิเคราะห์กลุ่มออมทรัพย์ฯ
 กลุ่ม ๒ วิเคราะห์กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี
 กลุ่ม ๓ วิเคราะห์ กข.คจ./กองทุนแม่ฯ
 กลุ่ม ๔ วิเคราะห์กองทุนอื่น ๆ

ทั้ง ๔ กลุ่ม นำเสนอ/วิพากษ์/เติมเต็ม

๑๐. ให้ผู้เข้าอบรมได้ไปศึกษาดูงานที่โรงเรียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่บ้านขาม หมู่ที่ ๒ ตำบลบ้านขาม อำเภोजัตร์ส จังหวัดชัยภูมิ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้เรียนรู้ปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลสำเร็จในการดำเนินงานด้วยตนเอง โดยให้เรียนรู้จากตัวอย่างที่ดำเนินงานแล้วประสบผลสำเร็จ โดยให้กลุ่มฯบ้านขาม

๑๐.๑ เล่าถึงการเริ่มก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และการดำเนินงานของกลุ่ม

๑๐.๒ เล่าถึงแนวคิดการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม และการขยายกิจกรรมต่างๆ เพิ่มขึ้น

๑๐.๓ ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จในการดำเนินงานในชุมชน

๑๐.๔ ให้ผู้เข้าอบรมได้ซักถาม แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และคณะกรรมการกิจกรรมขยายผลด้านต่างๆ ของชุมชนบ้านขาม

๑๐.๕ ไปดูการดำเนินกิจกรรมในสถานที่จริง เช่น ลานตากผลผลิต โรงปุ๋ย โรงสี ธนาคารข้าว ฯลฯ

๑๑. เข้าวันที่ ๓ ของการอบรม สรุปงานจากผู้เข้าอบรมที่ได้ไปเรียนรู้จากการศึกษาดูงาน

๑๒. ให้แต่ละกลุ่มทบทวน/เติมเต็ม สิ่งที่ได้วิเคราะห์ไว้จากวันแรก (SWOT) หลังจากไปศึกษาดูงาน/วิทยากรเติมเต็มในบางส่วน

๑๓. แบ่งกลุ่มเป็นกลุ่มหมู่บ้านของตนเอง(กลุ่มละ ๓ คน) ร่วมกันวิเคราะห์ และจัดทำแผนการดำเนินงาน/โครงการของแต่ละหมู่บ้าน

๖. ผลลัพธ์จากการจัดการความรู้

การที่จะทำให้ชุมชนมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนบ้านขาม...บอกว่า :-

๖.๑ เทคนิคและแนวทางในการทำงาน

๑) ผู้นำ มีแนวคิดที่ “การช่วยเหลือคนที่อ่อนแอกว่า ทำให้ตนมีความสุข”

(ผู้ใหญ่ประจวบ แต่งทรัพย์)

๒) ผู้นำ ต้องมีความอยากรู้ อยากเห็น อยากเป็น และอยากทำ

๓) สร้างศรัทธาให้เกิดขึ้น และร่วมมือกับผู้นำทางธรรมชาติให้ได้ จะช่วยให้เข้าถึงคนทุกกลุ่ม

๔) การก่อตั้งกลุ่มฯให้เกิดขึ้นและคงอยู่ ต้องยึดหลักคุณธรรม ๕ ประการ ได้แก่ ซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบร่วมกัน เห็นอกเห็นใจกัน ไว้วางใจกัน เป็นหัวใจสำคัญ/เป็นหลักสำคัญที่สุด

๕) การมีองค์กรประกอบที่ดีในชุมชน ได้แก่ มีผู้นำดี ประชาชนในชุมชนดี กรรมการดี มีคนเสียสละ และต้องอยู่ร่วมกันด้วยหลัก ปัญญา เมตตา ขันติ

๖.๒ ข้อพึงระวัง

- ๑) การมีคนดี แต่ไม่มีคนเสียสละ ชุมชนย่อมไม่เกิดการพัฒนา
- ๒) การทำงานทุกอย่างในชุมชนควรใช้ทุนมนุษย์เป็นจุดเริ่มต้น และใช้ทุนทางการเงินเป็นเครื่องมือในการทำงาน จึงสามารถเกิดความยั่งยืนได้

๖.๓ ปัจจัยความสำเร็จ

- ๑) ทุกอย่างที่จะเกิดในชุมชน เริ่มจากคนในชุมชน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมรับประโยชน์
- ๒) ในชุมชนคนดีมีมาก และคนเสียสละหรือ จิตอาสาต้องมีมากด้วยเช่นกันจึงสามารถดูแลชุมชนได้เป็นอย่างดี
- ๓) การสร้างความรู้สึกรักความเป็นเจ้าของ จะทำให้เกิดความรักและห่วงใยในสิ่งที่เป็นอยู่ และต้องการรักษาให้คงอยู่ต่อไป “มรดกแห่งความดี” อาจเป็นได้ทั้งคนและสิ่งของ

๖.๔ ปัญหาและวิธีการแก้ไข

ทุกที่ย่อมมีปัญหา การทำกิจกรรมใดๆ ในชุมชน ต้องช่วยกันคิด และเสนอปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยเสนอในเวทีประชาคม และให้คนในชุมชนร่วมกันคิดหาแนวทางแก้ไข โดยคนในชุมชนเอง เพราะเชื่อว่าไม่มีใครรู้จักชุมชนดีกว่าคนในชุมชน...?

๖.๕ ผลลัพธ์จากการแก้ปัญหาและพัฒนา...

- ๑) การมีส่วนร่วมในชุมชน การทำกิจกรรมต่างๆ โดยผ่านเวทีประชาคม ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคีของคนในชุมชน มีการดูแลช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รับผิดชอบร่วมกัน ใช้หลักร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ จึงเป็นการเสริมสร้างความรู้สึกรักความเป็นเจ้าของเพิ่มขึ้น เกิดความรักและห่วงใยชุมชนของตนเอง
- ๒) จากหลายสิ่งหลายอย่างที่ผ่านมา ทำให้เกิดการเรียนรู้ว่า ปัญหาถ้าได้รับการแก้ไข จะเรียกว่าประสบการณ์ แต่ ถ้าปัญหา ถ้าไม่ได้รับการแก้ไข จะเป็นปัญหาต่อไปและอาจขยายใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้น หากเกิดปัญหาควรหาทางแก้ไข และคิดถึงการพัฒนาต่อไปด้วย
- ๓) ผู้นำบ้านขามบอกว่าให้แนวคิดกับผู้มาศึกษาดูงานได้ แต่ ท่านต้องไปดูข้อมูล และบริบทของบ้านตนเองและค่อยดำเนินการปรับเปลี่ยนเรื่อยๆ การทำกิจกรรมให้เข้มแข็งทีละอย่าง แล้วทุกอย่างจะคงอยู่ แต่ถ้าทำหลายๆ อย่าง อาจมีความเสี่ยงที่จะล้มเหลว...

บทสรุป

จากการพูดคุยและวิเคราะห์สถานการณ์ต่างๆ ร่วมกันพบว่า ทั้งผู้เข้าอบรม และ หมู่บ้านที่ผู้เข้าอบรมไปศึกษาดูงาน ต่างมีความเห็นเหมือนกันว่า **ทุนมนุษย์** เป็นสิ่งที่ส่งผลมากที่สุดในด้านความสำเร็จหรือความล้มเหลวที่จะเกิดขึ้นในชุมชน

ถ้าชุมชนมีคนดี และคนในชุมชนทำความดี มีความเสียสละ ย่อมเกิดผลดีต่อทุนทั้ง ๕ ด้านในชุมชน แน่นอนที่สุด 😊😊